

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ 'ÖĞRETİM PAKETİ' ÖDEVİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

İsmail H. DEMİRCİOĞLU

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Tarih Eğitimi Anabilim Dalı,
Akçaabat, Trabzon. (demircioglu61@yahoo.com)

Özet

Bu çalışmanın amacı, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programı son sınıf öğrencilerinin Özel Öğretim Yöntemleri II dersinde yaptıkları 'Öğretim Paketi' ödevine yönelik görüşlerini ortaya koymaktır. Bu çerçevede, ilk aşamada, ödevlerin eğitim ve öğretim açısından önemi kuramsal olarak ortaya konmuştur. Buna ilaveten, öğretmen adaylarının görüşlerini almak amacıyla, 2003 yılının Mayıs ayında yarı yapılandırılmış bir mülakat çalışması yürütülmüştür. Mülakatlar, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programı son sınıf öğrencileri arasından, seçkisiz örneklem (random sampling) yoluyla seçilen 40 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin ışığı altında, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, 'Öğretim Paketi' çalışmasını yararlı buldukları ve bu çalışma aracılığıyla pek çok nitelik ve beceri kazandıkları anlaşılmaktadır. Buna ilaveten, aday öğretmenlerin çalışmalarını uygulama okullarında bulunan danışman öğretim elemanlarıyla paylaştıkları ve fakülte-okul işbirliğinin amaçlarından birini de gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Öğretim Paketi, Sosyal Bilgiler, Öğretmen Adaylarının Görüşleri

SOCIAL STUDIES STUDENT TEACHERS' PERCEPTION ABOUT ASSIGNMENT OF THE TEACHING PACK

Abstract

The purpose of this paper is to examine the perception of social studies student teachers who are the final year students at Karadeniz Technical University of Fatih Faculty of Education, about assignment of 'Teaching Pack'. Final year social studies student teachers at Fatih Faculty of Education are required to make three assignments, one of which is 'Teaching Pack', in Special Teaching Methods II course. In this research, first of all, the importance of assignments was investigated in terms of education. Besides this, in order to examine the perception of social studies student teachers, semi-structured interview technique was used and 40 student teachers, chosen through random sampling, were interviewed in May 2003. In the light of the data, it seems that all social studies student teachers found the 'Teaching Pack' useful in terms of their professional development. Besides this, it appears that student teachers gained different skills through this assignment. Furthermore, they shared the 'Teaching Pack' with social studies specialist teachers guided student teachers at partner schools which is one of the aims of partnership between faculty and teaching practice schools.

Key Words: The Teaching Pack, Social Studies, Student Teachers' Perceptions

Giriş

“Belli bir ders konusu veya ünitesi ile ilgili olarak öğrencilerden yapmaları istenilen zihinsel ve bedensel” etkinlikler olan ödevler, öğretim çalışmaları içinde önemli bir yer işgal ederler (Oğuzkan, 1989). Bu çalışmalar, öğrencilerin bireysel ilgi ve ihtiyaçlarının karşılanması yanında, işlenen konu veya konuların daha ayrıntılı olarak incelenmesi ve anlaşılmasına da yardımcı olurlar. Buna ilaveten, öğrencilerin yaratıcı yönlerinin geliştirilebilmesi ve üretken kılınabilmeleri için de bu tür etkinliklerin yapılması gerekmektedir. Ödev türleri incelendiği zaman, bu çalışmaların ev ödevleri ve sınıf ödevleri diye ikiye ayrıldığını görmekteyiz (Kemertaş, 1999). Okul dışında yürütülen ev ödevlerinin değişik çeşitleri bulunmaktadır. Bunların bir kısmı aşağıdaki gibidir:

- Okuma, dinleme ve gözlem yoluyla özgül (spesifik) olgular kazandıran ödevler.
- Okunan, gözlenen veya işitilen şeylerin açıklanmasıyla ilgili ödevler.
- Verilerin önemli kategorilere ayrılmasıyla ilgili ödevler.
- Öğrenilen fikirleri karşılaştırma ve bunlar arasında bağlantı kurmayla ilgili ödevler.
- Sınıfta toplumsal durumlar için öğrenilen genel ilke ve kuralların uygulanmasıyla ilgili ödevler
- Yeni düşüncelerin denenmesi ve keşfiyle ilgili ödevler (Bard, 1958; aktaran Oğuzkan, 1989).

Ödevlere dayalı öğretim etkinliklerinden istenilen başarının elde edilebilmesi için, bu çalışmaların bazı niteliklere sahip olması gerekmektedir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir: Belirlenen hedefleri gerçekleştirme, öğrencinin yaşına ve hazır bulunuşluk düzeyine uygun olma, öğrencinin ihtiyaçlarına ve bilimsel mantığa uygunluk, zaman ve maliyet açısından uygulanabilirlik (Yılmaz ve Sünbül, 2003; Tan v.d, 2003). Buna ilaveten, öğretmenlerin ödev verme aşamasında, öğrenciden neyi istediği açık ve net bir biçimde ortaya konmalıdır (Demirel, 2002).

İlk ve orta öğretim düzeyindeki öğretim etkinliklerinde sıkça yer alan ödevler, gelişmiş toplumlardaki öğretmen eğitimi sistemleri içinde önemli bir yer tutmaktadırlar. Geçen asrın son çeyreğinde, ekonomik ve teknolojik açıdan gelişmiş ülkelerde öğretmen eğitiminde yaşanan değişim neticesinde ödevlerin önemi ön plana çıkmıştır. Öğretmen eğitimi alanında meydana gelen yeni yapılanmada, öğretmenlik mesleki beceri ve niteliklerine dayalı derslerin sayısı artırılmıştır. Buna ilaveten, mesleki dersler çerçevesinde fakültelerde elde edilen teorik bilgilerin uygulama alanına konulabilmesi ve okul atmosferinin daha iyi tanınabilmesi için, aday öğretmenlerin uygulama okullarında buldukları süre ve yapacakları etkinlikler çeşitlendirilmiştir (Williams, 1994; Demircioğlu, 1999).

Gelişmiş ülkelerdeki öğretmen eğitimi programları incelendiği zaman, aday öğretmenlerin, genel eğitim-öğretim ve kendi alanlarının öğretimine yönelik konularla ilgili ödevlerden sorumlu tutuldukları görülür (Squirrell, v.d., 1990.) Adaylar, ödevler aracılığıyla, teorik bilgileri derinlemesine elde etme ve anlamlandırmanın yanında, bu bilgilerin uygulama okullarında nasıl hayata geçirildiğini de izleme olanağına sahiptirler. Öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerinde önemli rol oynayabilecek olan ödevlerin, öğretmen adaylarına kazandırabileceği pek çok beceri ve nitelik (s.7 Tablo 2’de olduğu gibi) bulunmaktadır. Bu beceri ve niteliklerin bir kısmı aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Ödevler, öğretmen adaylarının araştırma yapma becerilerini geliştirebilir. Aday, araştırmaya dayalı bir ödev yapmak için, veri toplamak, bunları analiz etmek zorundadır. Daha sonraki aşamada ise, elde edilen verilerin ışığı altında bir sonuca ulaşılmalıdır. Tüm bu işlemler, öğretmen adayının bilimsel düşünme ve üretme becerilerinin gelişmesine katkı sağlayabilecek etkinliklerdir.
- Ödevler, aday öğretmenlere bilgi ve deneyimlerini ifade edebilme olanağı sağlayabilir.
- Eğitimdeki genel konular ve öğretiminden sorumlu olunacak alanla ilgili ödevler hazırlayan öğretmen adayları, bu alanlardaki temel kaynakları görmek ve okumak zorunda kalacaktır. Bu çerçevede, araştırılan konu hakkındaki temel kaynaklarla ilgili bilgi ve bilgiler elde edilebilir.
- Öğretmen adayları, ödevlerinin fakültelerdeki öğretim elemanlarınca kontrol edilmelerinin ardından, eksiklerini görme ve düzeltme şansına sahip olabilirler. Uygulamaya yönelik ödevler çerçevesinde, karşılaşılan problemleri fakültelerindeki danışman öğretim elemanları ile tartışan aday öğretmenler hatalarını nasıl düzeltebileceği konusunda deneyim ve beceriye sahip olabilirler.
- Öğretmen adaylarının mesleki gelişim ve becerilerini ölçecek ödevler aracılığıyla, adayların mesleki gelişimi izlenebilir.
- Teorik bilgilerin uygulanmasına yönelik verilecek ödevler aracılığıyla, aday öğretmen, teorik ve pratik ilişkisini kurma şansına sahip olabilir.

Öğretmen eğitimi alanında dünyada meydana gelen gelişmeler, ülkemizi de etkilemiş ve öğretmen eğitimi programlarımız 1998 yılında yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenleme çerçevesinde, fakültelerdeki öğretmen eğitimi programlarının yapısının değiştirilmesinin yanında, okullardaki uygulama süresi uzatılmıştır. Buna ilaveten, adayların fakültedeki eğitimlerine yönelik olarak, öğretmenlik mesleğiyle ilgili derslerin sayısının artırılmasının yanında, içeriklerinin de zenginleştirildiği görülmektedir. 1998 yılından itibaren yürürlüğe giren yeni öğretmen eğitimi programlarında, öğretmenlik mesleğiyle ilgili ana derslerden birisi, Özel Öğretim Yöntemleri I ve II dersleridir. Öğretmen adaylarına mesleki deneyim ve beceri kazandırmayı hedefleyen Özel Öğretim Yöntemleri I ve II dersleri, 'Konu alanında öğretim yöntemleri, öğrenme-öğretme süreçleri, genel öğretim yöntemlerinin konu alanı öğretimine uygulanması, konu alanındaki ders kitaplarının eleştirel bir bakışla incelenmesi ve özel öğretim yöntem ve stratejileri ile ilişkilendirilmesi, mikro öğretim uygulamaları, öğretimin değerlendirilmesi' gibi etkinliklerden oluşmaktadır (<http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen>).

Aday öğretmenlere kendi alanlarının öğretimiyle ilgili temel teorik bilgileri kazandırmayı amaçlayan bu dersin uygulama etkinliklerinde, ödevlere yer verilmesinin de faydalı olabileceği açıktır. Bu çerçevede, bazı eğitim fakültelerinde Özel Öğretim Yöntemleri I ve II dersleri bünyesinde ödevler de verilmektedir. Ancak, ülkemizde farklı branşlarda öğretmen adaylarının nasıl yetiştirilmesi gerektiği üzerinde yetişmiş öğretim elemanlarının sayısının azlığı sebebiyle, bazı eğitim fakültelerinde öğretmenlik mesleği ile ilgili dersler, alan öğretimi konusunda uzman olmayan öğretim elemanlarınca yürütülmektedir. Alan öğretiminde uzman olmayan öğretim elemanlarının bir kısmı, özel öğretim yöntemleri derslerinde yaptırılacak uygulama ve ödevlerin seçiminde problemler yaşamaktadırlar. Buna ilaveten, bu ders çerçevesinde

aday öğretmenlerin yapmakla yükümlü oldukları ödev ve uygulamalar incelendiği zaman, bunların bir kısmının da gerekli beceri ve niteliği kazandırmaktan uzak olduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışmayla, sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından, Özel Öğretim Yöntemleri II Dersi çerçevesinde yapılan bir ödevin tanıtımı ve bu ödevle yönelik aday öğretmen görüş ve deneyimleri ortaya konmaya çalışılacaktır.

Özel Öğretim Yöntemleri II Dersi Çerçevesinde Yapılan Bir Ödev Örneği: (Öğretim Paketleri)

Öğretim Paketi Nedir? Öğretimi yapılacak alanla ilgili öğretim programındaki ünitelerin, aday öğretmenler tarafından ders kitabı anlayışının dışında bir kitapçık halinde geliştirilmesidir. Bu çalışmada esas olan, öğretmen adaylarının kendilerine verilen ünite konusunu, öğrencilerinin gözünde ilginç, basit ve anlaşılır bir hale getirmektir. Bu süreçte, ünitenin yapısına uygun resimler, şekiller, grafikler, oyunlar, çalışma yaprakları, bulmacalar ve problem çözmeye dayalı farklı etkinlikler kullanılmaktadır.

İngiltere'deki öğretmen yetiştirme sisteminde kullanılan öğretim paketleri, ülkemizdeki öğretmen eğitimcileri tarafından çok fazla bilinmemektedir. Özellikle İngiliz tarih öğretmenlerinin yetiştirilmesinde kullanılan bir etkinlik olan öğretim paketi çalışması, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı bünyesinde yürütülen Özel Öğretim Yöntemleri II Dersi uygulama etkinliklerinde yapılan ödevlerden bir tanesidir. Bu fakültenin son sınıf sosyal bilgiler öğrencileri tarafından hazırlanan Öğretim Paketi çalışması, ilköğretim 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programı ünitelerinin dörder kişilik gruplar oluşturan öğretmen adaylarınca geliştirilmesi esasına dayanmaktadır. Dörder kişilik gruplar oluşturan öğretmen adaylarına, ilköğretim sosyal bilgiler programında bulunan ünitelerin dağıtımının ardından, öğretmen adaylarından bu üniteleri, Öğretim Paketi adı altında mümkün olduğunca, basit, ilginç ve görsel hale getirerek yeniden oluşturmaları istenmektedir.

Ünitelerin öğretmen adaylarına dağıtımı aşamasında, Öğretim Paketi çalışmasıyla kazandırılacak olan davranışlar belirlenmiş ve öğretmen adayları bu davranışlardan haberdar edilmiştir. Bu çalışma çerçevesinde, aday öğretmenlere aşağıdaki davranışların kazandırılması planlanmıştır:

1. Öğretim Paketinin oluşturulmasında mümkün olduğunca basit bir dil kullanabilme.
2. Öğretim Paketinin son kısmına konmak üzere, üniteye geçen kavram ve terimlerin açıklayan bir sözlük oluşturabilme.
3. Öğretim Paketinin oluşturulmasında soyut konu ve kavramları somut hale getirebilmek için resim, şekil, grafik ve tablolar oluşturabilme.
4. Öğretim Paketini, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin ilgi ve meraklarını en üst seviyeye çekecek şekilde oluşturabilme.
5. Öğretim Paketi için farklı bulmaca çeşitleri hazırlayabilme.
6. Öğretim Paketindeki bulmacaları, sosyal bilgiler öğrencilerinin ilgilerini çekmek, öğrendiklerini pekiştirmek ve öğrenilenlerin ölçülmesi bağlamında hazırlayabilme.
7. Öğretim Paketini öğrencilerin yaratıcılığı ve problem çözme becerilerini geliştirecek şekilde oluşturabilme.
8. Sosyal bilgiler konularıyla ilgili farklı konularda çalışma yaprakları hazırlayabilme

Problem Cümlesi:

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 'Öğretim Paketi' ödevi hakkındaki görüşleri nelerdir?

Alt Problemler:

- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 'Öğretim Paketi' ödevinin hazırlanışına ilişkin görüşlerini ortaya koymak.
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 'Öğretim Paketi' ödevinin uygulanabilirliğine ilişkin görüşlerini ortaya koymak.
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 'Öğretim Paketi' ödevinin uygulanması sonucunda kazandığı temel bilgi ve becerileri saptamak.
- Özel öğretim yöntemleri derslerini okutan/yürüten öğretim elemanlarını 'Öğretim Paketi' çalışması hakkında bilgilendirmek.

Araştırmanın Modeli:

Eğitim bilimleri alanında yapılan çalışmalarda derinlemesine bilgi elde edilebilmesi için, nitel bir yaklaşımın takip edilmesi tavsiye edilmektedir (Merriam, 1988). Bu çerçevede, sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının öğretim paketi çalışmasıyla ilgili görüşleri nitel bir yaklaşımla araştırılmıştır.

Evren:

Çalışmanın evrenini, 2002-2003 eğitim ve öğretim döneminde Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı dördüncü sınıfta okuyan 212 öğrenci oluşturmaktadır.

Örnekleme:

Bu evren içinden seçkisiz örneklem (random sampling) yoluyla, 25'i erkek, 15'i kız olmak üzere toplam 40 öğrenci seçilmiştir.

Veri Toplama Aracı ve Geliştirilmesi:

Çalışmanın ilk aşamasında, ödevlerin eğitim ve öğretimdeki yeriyle ilgili literatür taraması yapılarak, kuramsal bir temel oluşturulmuştur. Daha sonra, öğretim paketleriyle ilgili öğretmen adaylarının görüşlerini ortaya koymak amacıyla, yarı yapılandırılmış bir mülakat formu hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış mülakat formunun pilot çalışması, beş öğretmen adayıyla gerçekleştirilmiş olup, bu öğretmen adayları asıl çalışmaya dahil edilmemişlerdir. Pilot çalışmanın ışığı altında, mülakat formunda küçük değişiklikler yapılarak, soru sayısı beşle sınırlandırılmıştır.

Verilerin Toplanması:

Verilerin toplanması, 2003 yılının Mayıs ayında gerçekleştirilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adayları arasından seçilen 25 erkek ve 15 kız öğrenciye yarı yapılandırılmış mülakat uygulanmıştır. Mülakatlarda verilerin toplanabilmesi için teyp kullanılmıştır.

Verilerin Analizi:

İlk aşamada, elde edilen verilerin çözümlenmesi yapılmıştır. Daha sonra, veriler okunmuş ve okunan veriler kendi içinde kategorilere ayrılmıştır. Kategorilere ayrılan verilerin bir kısmının frekans ve yüzdeleri bulunarak tablolar halinde sunulmuşlardır. Buna ilaveten, tablolarda verilen bilgileri desteklemek amacıyla, adayların ifadelerinden aynen alıntılar yapılmıştır. Çalışmada, öğretmen adaylarının gerçek isimleri yerine, takma isimler kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorum:

Araştırmaya 25 erkek ve 15 kız olmak üzere toplam 40 öğrenci katılmıştır. Çalışmaya katılan bu öğrencilerin, öğretim paketi oluşturabilmeleri için kendilerine verilen ödev konularının neler olduğu sorulduğu zaman, Tablo 1’de görüldüğü üzere, ilköğretim sosyal bilgiler derslerindeki tarih ve coğrafya ile ilgili konuları içeren farklı ünitelerin öğretim paketi haline getirildiği anlaşılmaktadır.

Tablo 1. Çalışmaya Katılan Öğrencilere Öğretim Paketinde Esas Aldıkları Ünitelerin Frekansını Gösteren Tablo

Ünitenin Adı (N-40)	Frekans
İstanbul’un Fethi ve Sonrası	2
Coğrafya ve Dünyamız	8
Osmanlı Devletinin Kuruluşu	2
Türkiyemiz	8
19. ve 20. Yüzyıl Osmanlı Devleti	3
17. ve 18. Yüzyıl Osmanlı Devleti	2
Osmanlı Devletinde Kültür ve Uygarlık	2
I. Dünya Savaşı	1
Türkiye’nin Komşuları ve Türk Dünyası	1
Türkiye Tarihi	3
Avrupa’da Yenilikler	1

Öğretmen adaylarına öğretim paketi çalışması hakkındaki düşüncelerinin neler olduğu sorulduğu zaman, çalışmaya katılan bütün öğrenciler, öğretim paketi çalışmasının kendileri açısından yararlı, faydalı ve geliştirici olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin, **Kemal** bu soruyla ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir. ‘Çok yararlı bir çalışmaydı. Bir konuya hazırlanırken artık karşımdakini sıkacağım diye düşünmüyorum. Konuyu oyunlarla süsleyebiliyorum. Bunu staj okulumda ve çalıştığım derşhanede uyguladım sonuç gerçekten çok güzeldi’. Aynı soruyla ilgili olarak **Burcu** ise, ‘Bana göre bu çalışma faydalı bir çalışma oldu. Çünkü bizler bu çalışmayla, kitaptan farklı bir

şey ortaya koyduk. Ders kitapları bence genellikle olgusal bilgileri içeriyor. Bu durumda öğrenciyi hem ezberletiyor hem de sıkıyor. Oysa bu pakete bizler, karikatürler, bilmeceler, bulmacalar, renkli ve basit resimler koyduk. Böylece üniteleri daha basit ve zevkli hale dönüştürdük. Çocukların ilgisini ders kitaplarından daha çok çekeceğini düşünüyorum. Böylece çocukların başarısı daha da artacaktır' şeklinde yorum yapmıştır. **Mehmet** ise, yukarıdaki ifadeleri destekler nitelikte görüşünü şu şekilde belirtmiştir. 'Sosyal Bilgiler dersinin düz anlatımdan kurtulup, öğrencinin anlayabileceği seviyeye getirilmesi için, [öğretim paketi] bizlere ilham kaynağı olmuştur. Konuların ve kavramların görsel olarak öğrencilere daha iyi nasıl aktarılacağını öğrendik. Öğretim paketi bizlerin daha iyi öğretmen olmamıza önemli katkı sağlamıştır'. Bu görüşlere ilaveten **Beyhan**, şu yorumu yapmıştır. 'Öğretim paketiyle dersi daha zevkli daha ilginç hale getiririz, bu konuda bize farklı bakış açısı sağladı. Öğretim paketi, grup halinde bir ödev hazırlamamızı sağladı. Farklı bulmacalar, farklı oyunlar hazırlama konusunda bilgilenmiş olduk. Eğitim fakültesinde bu tür çalışmalar her bölümde uygulanmalı'.

Eğitim fakültelerinde yapılan ödevler, öğretmen adaylarına genel eğitim ve öğretecekleri alanla ilgili bazı temel beceri ve nitelikleri kazandırmalıdır. Bu çerçevede, öğretmen adaylarına sorulan diğer bir soru ise, öğretim paketinin kendilerine ne tür beceri ve deneyimler kazandırdığıyla ilgilidir. Tablo 2'de görüldüğü üzere öğretmen adayları öğretim paketi çalışması aracılığıyla çok farklı deneyim ve beceriler kazandıklarını beyan etmişlerdir.

Tablo 2. Öğretim Paketi Çalışmasıyla Aday Öğretmenlerin Kazandıkları Beceri ve Niteliklerin Frekansını Gösteren Tablo

Aday Öğretmenlerin Kazandıkları Beceri ve Nitelikler (N=40)	Frekans	Yüzde
Ders kitabındaki konulara göre farklı materyaller hazırlayabilme becerisi kazandık	31	% 77,5
Ders kitabındaki konuları ilginç hale getirebilme becerisi kazandık	27	% 67,5
Ders kitabındaki bilgileri farklı şekillerde sunabilme becerisi kazandık	27	% 67,5
Ders kitabını öğrenci seviyesine indirebilme becerisi kazandık	25	% 62,5
Öğretim paketi çalışması kendimize olan güveni arttırdı	23	% 57,5
Ders kitabındaki konuları basitleştirebilme becerisi kazandık	21	% 52,5
Çalışma yaprağı hazırlayabilme becerilerimizi geliştirdik	19	% 47,5
Grup halinde çalışabilme becerilerimiz gelişti	19	% 47,5
Ders kitabındaki konulara yönelik bulmaca hazırlayabilme becerisi kazandık	18	% 45
Öğretim paketi aracılığıyla sosyal bilgiler ders kitabındaki eksik noktaları daha iyi görebilme şansına sahip olduk	18	% 45

Ders kitabındaki konuları oyunlaştırabilme becerisi kazandık	17	% 42,5
Sosyal bilgiler dersinin çok farklı materyalle nasıl öğretilbileceği konusunda deneyim kazandık	16	% 40
Öğretim paketi çalışması aracılığıyla işbirliği yapma becerilerimiz gelişti	16	% 40
Öğretim paketi çalışması yaratıcılığımızı ortaya çıkardı	15	% 37,5
Öğretim paketi çalışması bağımsız çalışabilme becerilerimiz geliştirdi	14	% 35
Ders kitabındaki konulara yönelik olarak kavram haritası yapabilme becerimiz gelişti	13	% 32,5
Öğretim paketini hazırlarken konuları uygun sıraya koyabilme becerimiz gelişti	13	% 32,5
Problem çözme esasına dayalı olarak konuları sunabilme becerisi kazandık	11	% 27,5
Öğretim paketi aracılığıyla soyut konuları somutlaştırabilmeyi öğrendim	11	% 27,5
Resim yapma ve bilgileri anlamlandırma becerimiz gelişti	9	% 22,5

Aday öğretmenlere verilen ödevlerin bir kısmının okullarda uygulamaya dönük olması, teorik bilgilerin nasıl uygulanabileceğinin ve uygulamada karşılaşılabilecek problemlerin görülmesi açısından önemlidir. Bu çerçevede, sosyal bilgiler öğretmen adaylarına, hazırlanan öğretim paketlerinin ilköğretim sosyal bilgiler derslerinde uygulanabilirliği hakkındaki düşüncelerinin neler olduğu sorulmuştur. Tablo 3’de görüldüğü üzere, öğretmen adaylarının otuz beşi öğretim paketlerinin ilköğretim sosyal bilgiler derslerinde uygulanabileceğini savunurken, iki öğrenci bu çalışmanın kısmen uygulanabileceğini belirtmiştir. Buna karşın üç öğrenci ise, öğretim paketlerinin sosyal bilgiler derslerinde uygulanamayacağını ifade etmişlerdir.

Tablo 3. Hazırlanan Öğretim Paketlerinin İlköğretim Sosyal Bilgiler Derslerinde Uygulanabilirliğine Yönelik Aday Öğretmen Görüşleri

Aday Öğretmen Görüşleri (N=40)	Frekans	Yüzde
Öğretim Paketleri Sosyal Bilgiler Derslerinde Uygulanabilir	35	% 87,5
Öğretim Paketleri Sosyal Bilgiler Derslerinde Kısmen Uygulanabilir	2	% 5
Öğretim Paketleri Sosyal Bilgiler Derslerinde Uygulanamaz	3	% 7,5

Yukarıdaki soruyla ilgili olarak **Ramazan**, öğretim paketi çalışmasının uygulanabilirliğini şu şekilde ifade etmiştir. 'Hazırladığımız öğretim paketlerinin hepsi bence okullarda uygulanabilir. Çünkü öğrenciler artık ders kitaplarından sıkıldı. Farklı ve kendilerine ilginç gelecek şeyler arıyorlar. Bence bütün üniversitelerde bu tip etkinlikler yapılmalı ve okullara dağıtılmalıdır. Hem öğrencilere ek kaynak olur, hem de öğrencilerin ilgisini çeker'. **Ahmet**'in öğretim paketinin uygulanabilirliği ile ilgili görüşü, 'Uygulanabilirliğini kendim uygulayarak gördüm ve öğrencilerin daha önce karşılaşmadıkları bir yol olduğunu fark ettim. Bence hazırlanan bu öğretim paketi okullarda uygulanabilir' şeklindeydi. **Hande** ise, 'Kolaylıkla uygulanabileceğini düşünüyorum. Bu paketler çoğunlukla hedeflere uygundur. Türk Millî Eğitimi'nin hedeflediği, aktif, kendi problemini kendisi çözebilen insanın ortaya çıkarılmasında faydalı olacak çalışmalardır. Bunları öğrenciler çalışırken hem eğlenebilir hem de öğrenebilir' diye bir görüş belirtmiştir (Tablo 3'te Aday Öğretmen Görüşleri'nde olduğu gibi).

Öğretim paketinin sosyal bilgiler derslerinde kısmen uygulanabilirliği konusunda görüş bildiren **Mesut'a** göre, '... aslında öğretim paketindeki bulmaca ve oyun kısmı özellikle çocukların ilgisini çekebilir. Bundan dolayı öğretim paketinin özellikle bu kısmı okullarda uygulanabilir'. Bu tür bir çalışmanın okullarda uygulanamayacağını ifade eden **Furkan'a** göre, 'Hazırladığımız öğretim paketinin okullarda uygulanabilirliği biraz zor görünmektedir. Çünkü bu tarz bir uygulama öğretmenleri çok uğraştıracaktır'. **Mustafa** da arkadaşının görüşünü destekler tarzda, öğretim paketinin uygulanamayacağı ile ilgili olarak benzer görüşler ortaya koymuştur. 'Sanırım bu aşamada öğretim paketinin okullarda uygulanabilirliği imkânsız. Çünkü tam olarak eksiksiz bir materyal olduğunu düşünmüyorum'.

Öğretmen adaylarına sorulan diğer bir soru ise, gittikleri uygulama okullarında öğretim paketi çalışmasını, uygulama öğretmenleriyle paylaşp paylaşmadıklarıdır. Tablo 4'de görüldüğü üzere, öğretmen adaylarının otuz üçü çalışmalarını uygulama öğretmenleriyle paylaştıklarını beyan ederken, yedi öğretmen adayı, öğretim paketi çalışmasını uygulama öğretmenleriyle paylaşma fırsatlarının olmadığını vurgulamışlardır.

Tablo 4. Hazırlanan Öğretim Paketlerinin Uygulama Öğretmenleriyle Paylaşıp Paylaşılmadığına Yönelik Aday Öğretmen Görüşleri

Aday Öğretmen Görüşleri (N=40)	Frekans	Yüzde
Hazırladığım Öğretim Paketini Uygulama Öğretmenimle Paylaştım.	33	% 82,5
Hazırladığım Öğretim Paketini Uygulama Öğretmenimle Paylaşmadım	7	% 17,5

Yukarıdaki soruyla bağlantılı olarak, çalışmasını uygulama öğretmenleriyle paylaşan öğretmen adaylarına, bu konuyla ilgili olarak uygulama öğretmenlerinin görüşlerinin neler olduğu sorulmuştur. Tablo 5’de görüldüğü üzere, çalışmayı, uygulama öğretmenleriyle paylaşan otuz üç öğretmen adayının yirmisi, uygulama öğretmenlerinin ödev hakkında olumlu görüş belirttiklerini, altı öğretmen adayı ödev hakkında öğretmenlerini bilgilendirmelerine rağmen, uygulama öğretmenlerinin hiçbir görüş belirtmediklerini ifade etmişlerdir. Buna karşın geri kalan yedi öğretmen adayı, öğretim paketi çalışmasına öğretmenlerinin olumlu bakmadıklarını ifade etmişlerdir. Aday öğretmenlerin, fakültelerde elde etmiş oldukları bilgi ve deneyimleri, uygulama öğretmenleriyle paylaşmaları, fakülte-okul işbirliğinin amaçlarından birinin gerçekleştirilmesi anlamına gelmektedir (Hawkey, 1997; Anonim, 1998).

Tablo 5. Uygulama Öğretmenlerinin Hazırlanan Öğretim Paketlerine Karşı Tutumlarına Yönelik Aday Öğretmen Görüşleri

Aday Öğretmen Görüşleri (N=33)	Frekans	Yüzde
Uygulama Öğretmenimin Öğretim Paketine Yönelik Tutumu Olumluydu	20	% 60
Uygulama Öğretmenim Öğretim Paketine Yönelik Yorum Yapmadı	6	% 18
Uygulama Öğretmenimin Öğretim Paketine Yönelik Tutumu Olumsuzdu	7	% 21

Hazırladığı Öğretim Paketi çalışmasını ilköğretim okulundaki uygulama öğretmeniyle paylaşan **Ayşe**, bu konuda şu yorumu yaptı. ‘...[isimli sosyal bilgiler öğretmeni] ile çalışmamı paylaştım. Arkadaşlarla yaptığımız paketin bulmaca kısmını uygulama öğretmenimle sınıfta uyguladım. Öğretmenimiz yaptığımız çalışmayı çok yerinde ve yaratıcı buldu. Yaptığım örneklerden fotokopi çekmek istedi. Bu uygulamaları kendilerinin bilmediğini, yaptığımız çalışmalara kendilerinin imrendiğini söyledi’. **Alpay** ise, arkadaşının görüşleri doğrultusunda şu açıklamayı yaptı. ‘Öğretim paketinde bulunan çalışma yapraklarını [uygulama] öğretmenimize gösterdim. Bunları çok beğendiğini ve çalışma yapraklarının örneklerinden mutlaka istediğini söyledi. Bu çalışmaları sınıfta uygulayacağımı ve çok faydalı bulunduğunu söyledi’.

Öğretim paketini uygulama öğretmeniyle paylaşıp, tepki alamayan öğrencilerden olan **Mesut**, ‘gittiğim okulda çalışmamı [uygulama] öğretmenimle paylaştım. Fikrini belirtmedi, ama bunun nedeni, bu çalışmayı gereksiz bulmasıydı’ şeklinde bir ifade kullandı. Bu çalışma hakkında uygulama öğretmenin olumsuz görüş belirttiğini ifade eden **Ahmet** ise, şu ifadeleri kullanmıştır. ‘[uygulama] öğretmenimiz okula gittiğimiz andan itibaren bizden tedirgin olmuştu. Çalışma yapraklarının gereksiz olduğunu söylemişti. Bu çalışma içinde bunlar zaman kaybıdır, bunları derslerde uygulayamazsınız dedi’.

Sonuç ve Öneriler:

Elde edilen verilerin ışığı altında, sosyal bilgiler aday öğretmenlerinin özel öğretim yöntemleri II dersi uygulama etkinlikleri bünyesinde yaptıkları Öğretim Paketi ödevini faydalı buldukları ve bu çalışma aracılığıyla pek çok nitelik ve beceriyi kazandıkları anlaşılmaktadır. İlk aşamada, öğretmen adaylarının hepsi, öğretim paketi ödevini mesleki gelişimleri açısından yararlı bulmuşlardır. Çalışmanın özellikle profesyonel anlamda bir öğretmen olabilmek için kendilerinin ihtiyaç duyduğu temel beceri ve nitelikler arasında bulunan, sosyal bilgiler derslerindeki konuları basitleştirme, ilginç hâle getirme, çeşitli materyaller üretebilme ve değişik etkinlikler aracılığıyla problem çözme becerilerinin öğrenciye kazandırılmasına yönelik kendilerine olumlu katkılarının olduğu ifade edilmiştir. İkinci olarak, bu tarz bir çalışmayla, kendilerini daha yeterli ve güven duygusu gelişmiş bir öğretmen adayı olarak görmeye başlamışlardır. Buna ilaveten, araştırmaya dahil olan aday öğretmenlerin büyük çoğunluğu, öğretim paketi çalışmasının ilköğretim sosyal bilgiler derslerinde uygulanabilir olduğu yönünde fikir beyan etmişlerdir. Hatta öğrencilerin bir kısmı gittikleri uygulama okullarında bu çalışmayı uyguladıklarını ve olumlu neticeler aldıklarını vurgulamışlardır.

Öğretmen adaylarının eğitiminde fakülte-okul işbirliği etkinliklerinin önemli amaçlarından birisi, eğitim fakültelerinde ele alınan konuların, öğretmen adayları aracılığıyla uygulama öğretmenlerine aktarılmasıdır (Williams ve ark, 1992; Kerr, 1994; Hawkey, 1997; Anonim, 1998). Bu amaca da hizmet eden öğretim paketi çalışmasının, çalışmaya katılan öğretmen adaylarının yarısından fazlası tarafından uygulama öğretmenleriyle paylaşıldığı ve çalışmanın olumlu karşılandığı ifade edilmektedir.

Bu sonuçlara göre şu önerilerde bulunulabilir:

- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yetiştirilmesi aşamasında uygulamalı derslerde verilen ödevler arasında, teorik bilgilerin uygulama alanına konulabileceği ödevler bulunmalıdır.
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yetiştirilmesi aşamasında Özel Öğretim Yöntemleri I ve II derslerinde verilen ödevler arasında, Öğretim Paketi niteliği taşıyan ve öğrencilerin mesleki beceri ve niteliklerini geliştirebilecek ödevler bulunmalıdır.
- Öğretim Paketi çalışmaları ve diğer ödevler, uygulama okullarında bulunan uygulama öğretmenleriyle paylaşılmalı ve fakültelerdeki gelişmeler bu yolla okullarda bulunan öğretmenlere aktarılmalıdır.
- Eğitim fakültelerinde özel öğretim yöntemleri derslerinden sorumlu olan öğretim elemanları, bu derslerde ne tür uygulama ödevleri yapacakları konusunda bilgilendirilmelidir.

Kaynaklar

1. Anonim (1998). Fakülte Okul İşbirliği, Ankara, Yök\Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.
2. Demircioğlu, İ. H. (1999) Educating Secondary School History Teachers in Turkey and England: A Comparative Approach, (Unpublished Ph.D. Thesis), The University of Birmingham, Birmingham.
3. Demirel, Ö. (2002). Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı, Ankara, Pegem A.
4. Hawkey, K. (1997). "Roles, Responsibilities and Relationships in Mentoring: A Literature Review and Agenda for Research". Journal of Teacher education, 48 (5): 325-335.
5. <http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen> [Giriş Tarihi: 11.09.2004]
6. Kemertaş, İ. (1999). Uygulamalı Genel Öğretim Yöntemleri, İstanbul, Birsen Yayınevi.
7. Kerr, D. (1994). The Chancing Relationship With Schools In Teacher Education: The Leicester Parnership Scheme. (Edit: P. John & P. Lucas) Partnership and Progress (10-37). Sheffield, University of Sheffield.
8. Merriam, S. B. (1988). Case Study Reseach In Education, London, Jossey Bass Publishers.
9. Oğuzkan, A. F. (1989). Orta Dereceli Okullarda Öğretim, Ankara, Emel Matbaacılık.
10. Squirrell, G, Gilroy, P, Jones, D ve Rudduck, J. (1990). Acquiring Knowledge In Initial Teacher Education, Cambridge, Cambridge University Pres.
11. Tan, Ş., Kayabaşı, Y. ve Erdoğan, A. (2003). Öğretimi Planlama ve Değerlendirme, Ankara, Anı Yayıncılık.
12. Yılmaz, H. ve Sünbül, A. M. (2003). Öğretimde Planlama ve Değerlendirme, Ankara, Mikro.
13. Williams, E. A (1994). Perspectives on Partnership, London, The Falmer Press.
14. Williams, E. A., Butt, G. W. & Soares, A. (1992). 'Student Perceptions of A Secondary Postgraduate Certificate in Education Course', Journal of Education for Teaching, 18 (3): 297-309.